

Interviewee: Duong Phuoc Tan

Interviewer: Pham Diem Huong

Location: Saigon Radio, Houston, Texas

Date: 2011-02-28

Identifier: wrc02771

Context: This recording and transcript form part of a collection of oral history interviews conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation and donated to the Chao Center for Asian Studies at Rice University. This collection includes video recordings of interviews with Vietnamese Americans native to or living in Texas. This interview forms part of the national 500 Oral Histories Project conducted by the Vietnamese American Heritage Foundation.

This transcript was written by Mr. Hieu Do in 2014 by recommendation of Ms. Nancy Bui of the VAHF, and has not been verified by staff at Rice University.

<video 1>

!: My Name is Pham Diem Huong, and today is Monday, February, 21, 2011. And I'm going to interview mr Duong Phuoc Tan, At Sai Gon Radio Station, Houston Texas, and this is the part of Vietnamese American heristage foundation on 500 oral History projects.

<video 2>

!: Thưa ông Dương Quốc Tuấn ngày hôm nay chúng tôi rất hân hạnh phỏng vấn ông trong project 500 người để chúng ta có thể nói về cái tiểu sử cũng như là cuộc đời của mình từ ngày còn ở tại nam Việt Nam trước 1975 cho đến ngày sống ở Hoa Kỳ, đây là một project của hội bảo tồn văn hóa Hoa Kỳ của trường đại học Austin, tôi sẽ hỏi ông về tiểu sử, về Gia Đình cũng như những truyền thống văn hóa của người Việt sau đó nói về chiến tranh Nam Việt Nam, rồi nói về chuyến vượt biên của ông sang đến nơi đất khách quê người, sau cùng là định cư tại hoa kỳ. Đầu tiên xin ông cho biết tên, năm sinh cũng như nơi sinh của ông

01:09: @: Hôm nay tôi thật hân hạnh được cô Diễm Hương trong hội văn hóa lịch sử người Việt, tôi tên là Dương Phước Tân, sinh 4-10-1939, tại Huế, Việt Nam,

Duong Thu Huong: Ông còn nhớ chút xíu gì về nơi chôn rau cắt rốn của mình không ?

01:43: Duong Quoc Tuan Said: Nhớ lắm, không có gì là quên cả, tại vì cô muốn nhắc tuổi ?

!: Dạ, có một chút xíu gì mà ông nhớ về tuổi thơ mình ở tại nơi chôn rau cắt rốn không ?

02:03:@ Tôi nhớ nhất là khi mới lọt lòng tại làng An cứu cách thành phố Huế khoảng 2 cây số thì trong lúc đó từ lúc thơ ấu là khoảng khi đó nó gặp chiến tranh Pháp việt cho nên cái tuổi thơ nó cũng bị hạn chế, nhưng mà lớn lên thì lúc đó là lúc dễ thương nhất của cuộc đời, lúc đó tuy là chiến tranh tuy vậy, là tuổi thơ không nghĩ gì chiến tranh cả, vì học rồi về rồi cha mẹ bao bọc cho nên tuổi thơ đó rất là dễ thương. Rồi lớn lên thì lên trung học tiếp nối qua đại học thì nói về tuổi thơ thì nó có nhiều kỷ niệm, nhất là ngày xưa cái thời của tôi đó. Thì thường thường giờ gọi là giờ ra chơi đó, thì Umoi làm giữa một cành lá hai bên làm hai nhóm, chia nhau ra giành nhau chơi lá đó, ôm nhau rồi giật, hết giờ chơi trống đánh vào học thì tiếp tục học thì ngày ngày khi nào đi học giờ ra chơi thì như vậy. Nhiều khi phải thay đổi cách chơi là đá kiềng thì có làm mấy cái lông gà, dưới có chữ xuân tiền, làm cái lông gà bốn năm đưa đứng với nhau, kể cả nước Việt nam cũng đá luôn, gọi là đá kiềng lông, nhưng mà vui nhất là cái làng đó

là nơi bên kia bờ sông thì là gọi là nơi đó là mẹ của vua Bảo Đại ở cái cầu An Cựu đó, chúng tôi thường đi học về ghé đó hái đào, hái nhãn, rồi thậm chí nhiều khi nóng quá mùa hè cởi áo bơi qua dòng sông An Cựu như vậy đuối bắt nhau dưới sông, thì đó là những kỷ niệm tuổi thơ tôi nhớ nhất là như vậy

!: Thưa ông có bao nhiêu anh em ạ ?

04:47:@: Thưa cô, tôi là như vậy là ba chị, ba người con gái, và 4 trai, mẹ tôi sinh 4 anh em, tôi là thứ nhì, thứ nhất là chị cả, chị nhì,, tôi là thứ 3 và có em gái, con trai là tôi là đầu, người thứ nhì là Dương Thuận Tồn, là đi làm công chức nhưng cũng đã có vợ và hai đứa con rồi. Gặp biến cố mậu thân ở Huế đó, bị bắt đi nó chôn sống rồi mất tích luôn. Tôi có người em rất đau buồn là trước đó là em thứ 3,

!: Chút xíu nữa mình sẽ trở lại vấn đề đó, trong cái khi còn nhỏ thì các anh các chị cùng ông chơi với nhau ở trong cùng trường học không ?

05:57:@: Dạ tuổi thơ thì trong gia đình thì tôi là lớn còn mấy người kia nhỏ, nhưng mà khi gia đình tụ hội lại đó thì có những kỷ niệm trong nhà nhất là ngày giỗ ông bà nội thì cũng đùa giỡn rồi cùng ăn uống, ca hát, như nếp sống lúc bấy giờ. Khoảng năm 1950 là thời kỳ vui nhất của gia đình tôi, vì lúc đó anh em còn ở chung với nhau,

!: Thời nhỏ thì ông có một người hay 2 người bạn thân nào không ?

06:36:@: Dạ có, lúc đó thì tôi có hai người bạn thân là Nguyễn Cẩm, sau này ra trường Đại Úy, và một người bạn thân nữa là Trương Như Dinh, Trương Như Dinh lúc bấy giờ tuổi thơ là hai người đó thân nhất.

!: Cái hồi còn nhỏ thì đương nhiên là mình ham chơi rồi, nhưng mà cái học ở trong lớp thì ông có chăm học không, hay lo chơi hay bị ép phải đi học ?

07:12:@: Thật tình lúc đó học cũng trung bình thôi, không xuất sắc gì, nhưng mà mê vẽ lắm, lúc nhỏ thì có năng khiếu thiên bẩm về vẽ. Thành ra điểm vẽ là cao nhất, mà điểm toán thì hơi yếu, mà về văn chương thì cũng được.

!: Vừa rồi chúng ta cũng hơi, nói về gia đình của ông thì khi đó ông cụ thân sinh của ông làm nghề gì ?

07:43:@: Dạ ông cụ thân sinh của tôi là ông làm về lao động thôi, đi làm nhà cửa, bằng cách kiến thiết cho họ, đúc bê tông cốt thép, dựng nhà lầu, nhưng mà ông chuyên trách về sắt. Má tôi là người nội trợ ở nhà nuôi nấng con cái thôi không có làm gì

!: Ông cụ làm như vậy thì gia đình có người nào làm theo nghề của ông cụ không ?ngoại trừ ông là họa sỹ.

08:23:@: Dạ thì thật tình ra thì không cso đứa nào là theo nghiệp ông cả, ông cho đi học thôi, nhưng mà về thấy ông làm việc thì cũng phụ chút xíu thôi chứ không có

!: Mấy chị gái của ông ?

08:38:@: Dạ Mấy chị gái thì người thì cũng buôn bán bình thường, lớn lên đi lấy chồng, lấy người quân đội vậy thôi.

!: Ông có cho biết hồi còn nhỏ là năm 50 thì gia đình rất hạnh phúc và xum họp, vậy đến khi cả gia đình trưởng thành thì có gặp gỡ nhau thường xuyên không ?

09:05:@: Thì cũng nói về lúc trưởng thành thì chỉ có tôi là lấy vợ, còn mấy anh là Dương Phước Quyến, Tốn, thì cái sự liên lạc nó chặt chẽ lắm, tại vì tôi đi làm sớm nhất thì khi tôi về nhà tôi cũng tập trung anh chị em ở Huế quây quần chứ không có đi đâu xa, thì lúc bấy giờ thì cũng vui nhưng mà,

!: Khi qua tới Hoa Kỳ, ông có thường phải liên lạc với anh chị em hay các cháu để gặp gỡ nhau trong các dịp nào đặc biệt ?

09:56:@: Dạ thường tôi qua Mỹ thì bắt đầu qua Mỹ tháng 6 năm 1990 đi theo diện HO, tức là HO2, qua bên Mỹ thật tình ra đem theo 4 con hai trai hai gái, đi 4 đứa, còn nhỏ. Rồi tới bây giờ tôi là 1 vợ thôi. Qua năm 90, trong lúc đó ở tiểu bang Formit, rồi sự liên lạc thì sau 1 năm thì có liên lạc nhiều hơn. Khi qua thì điện thoại nó chưa có, chưa có liên lạc nhiều. Lúc đó Mỹ nó cũng chưa có bang giao nhiều với Việt Nam, cho nên chỉ có thư từ, nhưng mà sau đó, dần dần 5 năm sau thì nhiều khi vợ tôi hai ba tuần cũng liên lạc về Việt Nam.

!: Ở nhà ngày xưa khi còn nhỏ thì gia đình ông theo tôn giáo nào ?

11:17:@: Ông nội tôi theo Phật giáo, tôi cũng vậy

!: Ông có bao giờ phụ giúp bà cụ thân sinh sắp lễ gia tiên không ?

11:32:@: Cái đó có, thường xuyên vì ngày rằm, mùng 1 tôi phụ giúp ông thắp hương, lau lư đồng hay là quét dọn bàn thờ vân vân. Tôi là người chịu trách nhiệm vì tôi anh cả/

!: Ra tới hải ngoại thì ông vẫn tiếp tục có bàn thờ gia tiên trong gia đình hay các ngày giỗ lễ, tết nhất ông vẫn làm những chuyện đó và hướng dẫn con cháu làm chứ ?

12:10:@: Ra tới hải ngoại thì tôi cũng có làm bàn thờ gia tiên đàng hoàng, ngày rằm mùng 1 lo thắp hương, ở đây cũng lo đi chùa

!: Ông có nhớ tới những món ăn của bà cụ thân sinh ông làm ông thích nhất món nào ?

12:34:@: Tôi thì thích nhất là món mẹ tôi làm lúc đó là bún bò, cơm hến, là hai món tôi thích, bà ấy làm sở trường.

!: Vẫn biết ông là nam giới nhưng mà ông có cố gắng học nấu những món đó không ?

12:57:@: Tôi đâu có nấu nhưng mà tôi biết, ăn dở là tôi chê, nhiều khi tôi cũng cố vấn nhiều món ăn chứ thực tình tôi không có biết bắt tay vô làm

!: Dạ , từ ngày còn ở Việt Nam, ông có còn lưu giữ kỷ vật gì của gia đình ông không ?

13:17:@: Cái lưu giữ kỷ vật ấy thì là qua những cái lần mà biến cố xảy ra ở Việt Nam đó, thì tôi chỉ giữ hình ảnh, lúc nhỏ, lúc tuổi thơ cho đến khi đi làm việc. bên nội , bên ngoại, tôi chụp rất nhiều. Nhưng mà qua hai cuộc mậu thân, và 75 thì nó mất nhiều, nhưng mà đem qua đây cũng là được hai cuốn album.

!: Dạ về cái phần mà tiểu sử cá nhân cũng như gia đình hay một số truyền thống văn hóa thì ông thấy ông còn muốn chia sẻ gì nữa không, có gì mà nãy giờ tôi với ông chưa có bàn tới không ? Ông thấy cái phần giáo dục của miền Nam của mình ngày xưa, ông có bằng lòng với cách giáo dục đó không ?

14:23:@: Về cái giáo dục cô hỏi thì tôi nói thật tình là cái giáo dục của Miền Nam mình lúc bấy giờ đó cũng là tôi cho là hoàn toàn đứng đắn và nó đi vào cái vấn đề nền nếp giáo dục rồi thì cô cũng biết rồi, là

miền Nam thì lối giáo dục nó hoàn toàn đứng đắn và nó có thể nói là tạo cho một thế hệ sau thành công, tôi hoàn toàn đồng ý và thích lối giáo dục của Miền Nam Việt Nam lúc bấy giờ. Việt Nam cộng hòa trước .

!: Thưa ông, trong gia đình thì ông hướng dẫn con cái như thế nào ?

15:18:@: Dạ trong gia đình tôi hướng dẫn con cái đi vào đạo lý, truyền thống của Việt Nam, mà trong đạo lý đó là thời trước á, nó ảnh hưởng bởi cái đạo lý của cộng hòa, cho nên tôi cũng có giáo dục về Cộng hòa, rồi sau đó khi mà dần dần các chế độ lên như là bảo đại, hay là chế độ Ngô Đình Diệm đó. sau này thì tôi vẫn nói là cái đạo lý cổ truyền thì nên giữ nhưng mà cái tân học thì nên áp dụng vào để quyện hòa nó, để tạo cho mình một cái nhân sinh quan mạnh mẽ, và đồng thời cũng là tạo cho mình kiến thức bởi những truyền thống đó. Chứ đừng có nhiều khi tân học quá mà quên đi văn hóa cổ truyền của Việt Nam

!: Vâng xin cảm ơn ông, đó là phần thứ nhất, qua phần thứ nhì thì Diễm Hương nghĩ rất quan trọng, đó là thời kỳ mà chiến tranh Việt Nam, Miền Nam mình đã bị cộng sản miền Bắc xâm lăng, thì trong cái cuộc chiến như thế đó. từ năm mà 54 nước mình bị chia đôi, cho đến năm 75 gia đình ông bị ảnh hưởng tổng quan như thế nào, về cách sống về giáo dục nói chung đó. Nó ảnh hưởng như thế nào ?

17:05:@: Trở lại vấn đề đó như cô hỏi năm 1954 đó. Thật tình thời 54 là một thời mà nói nếu ảnh hưởng thì gia đình tôi nói chung dân miền Nam từ Quảng Trị vào không có ảnh hưởng gì. Nhưng mà trước đó thì chiến tranh rất đau khổ .Bà con chết chóc chạy tản cư vân vân. Nhưng mà sau năm 54 đó, thì rất là thân tình thanh bình cho tuổi trẻ đi học. Cho làng xã và cho những người sống an cư lạc nghiệp nên cũng không ảnh hưởng chi nhiều.

!: Dạ, từ sau năm 1954, trước mặt thân thì ông làm gì khi đó ông đi học như thế nào xin ông chia sẻ ?

18:09:@: Thì cái từ năm 1954 tôi còn học trung học, khi tôi tốt nghiệp trung học xong thì tôi yêu hội họa nên tôi nhảy vào học trường cao đẳng Mỹ thuật tại Huế, khóa đầu tiên. Khóa đó là khóa mà của Võ Thanh Trí, Bình Chi, Lâm Triết đồ, vân vân, cái khóa đó là ở tại Huế, bên bờ sông Bến Ngự năm 1953 thì tôi học được 2 năm thì tôi đi vào cảnh sát quốc gia, làm biên tập viên.

!: Là khi đó ông đã học xong ?

18:52:@: Dạ không, tôi nghỉ, học 2 năm bỏ dở,

!: Lý do ?

18:58:@: Vì lúc đó nếu không đi vào ngành gì thì phải đi quân đội, mà lúc bấy giờ tôi cũng có môi trường quân đội, nhưng mà tôi lại thích đi làm cảnh sát, tình báo. Nên tôi chọn biên tập viên, tất nhiên nói cô biết là cái ngành đó là Pháp để lại cho nên có cái ngành biên tập viên của người nào có trình độ, thì thi vô ngành đó học ở học viện Cảnh sát ở Sài Gòn, nhưng mà sau năm 1972 thì cái qua ban loan đại Mỹ từ đó bắt đầu mới xin lên lên sau này tôi mang lon thiếu tá.

!: Thưa ông, ông học 2 năm trong trường Mỹ thuật Huế, và lý do tại sao ông không học cho xong đi rồi vô cảnh sát quốc gia?

19:57:@: Vì là tôi thích đi ngành cảnh sát mà nếu học xong ra thì anh em đều phải đi Thủ Đức, nếu mà đeo thêm 1 năm sư phạm nữa là 5 năm thì thời gian quá dài nhưng mà nếu ra trường như Trần Cung vân vân thì đều phải đi vào Thủ Đức đã, nhưng mà tôi đi vào chuyên môn nên thôi.

!: Sau khi mà ông tham gia với trong ngành cảnh sát, ông có trở lại cao đẳng mỹ thuật học tiếp không

20:35:@: Dạ không, đi làm luôn

!: Có cái gì trong ngành cảnh sát mà ông nhớ nhất từ lúc làm cho tới sau này ?

20:43:@: Cảnh sát nhiều chuyện lắm, nhưng mà thời gian có lẽ không cho phép để tôi trình bày nhiều,

!: Có sự kiện nào quan trọng? mà ông luôn luôn nhớ và ông muốn chia sẻ ?

21:00:@: Vâng, trong ngành cảnh sát đó trong lực lượng cảnh sát thì đáng nhớ nhất là tết mậu thân vào năm 1972, cái mốc tết mậu thân thì tôi làm việc tại Thừa Thiên, đầu xảy ra tết mậu thân đến lúc chấm dứt tết mậu thân thì tôi là người ở tại Huế, và làm việc tại đó, cho nên những cái chứng nhân lịch sử lúc bấy giờ sau này người nói này nói kia nhưng mà thật tình tôi là người mà ở tại đó cho đến ngày đi ở tù luôn, tất nhiên là 75, thành ra những gì xảy ra ở Huế tôi đều biết hết và đã chứng kiến cái tết mậu thân thì cái việc tràn vào ở ty Thừa Thiên thì chúng tôi bắt đầu chống cự, rồi vợ con thì ở bên nằm ở nhà để mà núp bom núp đạn vân vân, mười ngày sau thì tái chiếm lại Huế thì đồng bào chết rất nhiều. Cái tết mậu thân thì cô biết là đồng bào chết trên 3000 người. Trong số đó thì có em tôi đó, cũng bị bắt

!: Ông có thể chia sẻ chi tiết về cái chết thê thảm của người em?

22:37:@: Riêng về người em tôi thì bị bắt là khi đó nó làm ở Đà Nẵng, không ra được ăn tết, nó cũng là cảnh sát, thì nó làm trong trung tâm huấn luyện cảnh sát, ra Huế ăn tết, đem vợ và 2 đứa con ra nhà, tức là về ở nhà ba má tôi, thì cái đêm mà, gọi là đêm giao thừa thì tôi còn gặp em tôi nó về sum họp trong hạnh phúc đêm giao thừa vì đêm đó vẫn đốt pháo thì đêm đó là đêm cuối cùng của em tôi. Sáng 2 tết thì bị bắt tôi còn không biết vì tôi đang bên ti làm việc, tôi không biết, đến khi được giải tỏa Huế rồi mới được tin là em tôi mất tích từ mùng 2 tết, cho đến mãi cho đến bây giờ cũng không tìm được xác, còn về chiến nạn thì ở Huế là điêu tàn, mậu thân đó, tôi là người làm việc ở đó nên biết rất nhiều nhưng mà cũng không có gì là phải nói nhiều về Mậu thân thì thực tình ai cũng biết rồi.

!: Bên cạnh cái chết của người Em của ông, cho dù khai quật tất cả mồ tập thể vẫn không tìm được xác ?

23:12:@: không tìm được

!: Bên cạnh người em của ông mất mát như vậy, có bạn bè hoặc các chiến hữu trong cảnh sát có ai bị mất mát thương vong gì nhiều không ?

24:26:@: Dạ ở Huế là bị trên 50 người ở Huế, mất tích cũng có, đem về làm đám tang cũng có

!: Hai người bạn thân thời thơ ấu của ông lúc đó ở đâu ?

24:49:@: Lúc đó là đi vào quân đội rồi, đang mang bậc trung úy, một ông làm pháo binh tại Huế, một ông làm quân nhu tại Huế. Nhưng mà một ông thân nhất là ông Vinh đó thì ông ấy chạy qua Mỹ được năm 75, còn cái người mà gọi là bạn còn lại vào Quảng Nam lao tù bị chết trong trại ,

!: Dạ thưa trong thời điểm, mậu thân đó hai người đó ở đâu ?

25:23:@: Dạ hai người đó ở trong quân đội, trong sư đoàn 1.

!: Tức là họ cũng bình yên

25:33:@: Dạ bình yên trở về làm việc tới 75

!: Dạ vâng, ông đã sống trong đệ nhất cộng hòa với Ngô Đình Diệm, và trong đệ nhị cộng hòa dưới thời Nguyễn Văn Thiệu, thì ông có nhận định gì sự so sánh nào giữa hai nền đệ nhất và đệ nhị cộng hòa đó.

26:05:@: dạ câu hỏi này rất sâu sắc mà tôi nghĩ rằng là theo tôi đó, cái cảm nhận của tôi thời đệ nhất Ngô Đình Diệm khi lãnh đạo cho đến 63 sau cách mạng quân đội đảo chánh mình phải nhận ra rằng cái thời đệ nhất cộng hòa là tốt đẹp, trên nền hành chánh, tư pháp, hành pháp, dân chúng sung túc. Qua cái đệ nhị thì các tướng lãnh lên làm cách mạng thì bắt đầu có sự xáo trộn bởi cộng sản, khi đó họ chớp thời cơ họ đã trà trộn vào trong miền Nam nhiều, cho nên tình báo họ đi 2 ngõ từ bến hải, với đường mòn Hồ Chí Minh họ lần vào đô thành cả, cho nên mới trải qua được cái mậu thân. Thành ra là nói với cô cái nền đệ nhất là cái nền thanh bình và an lạc cho dân Việt Nam, còn qua đệ nhị thì đó là một bối cảnh lịch sử thôi, chứ còn các tướng lãnh họ cũng yêu nước, họ cũng làm nhưng mà vì lúc đó nhiều người ngoài bắc việt họ bắt đầu xâm lấn nhiều, cho nên miền nam bị xáo trộn nhiều trong cái nền đệ nhị cộng hòa

!: Theo ông thì tại sao Miền Nam chúng ta bị thất thủ ?

27:51:@: Miền Nam thất thủ thì theo như báo chí tây phương, cũng như báo chí trong nước, và sự thật là do hai cuộc đàm phán ở Pháp, vào năm 1971 tại Laxen Xanh clu và cuộc đàm phán thứ hai ở ... Sain Cleamante cái đàm phán đó đem đến cái sự mất nước theo quan điểm của chúng tôi, vì trên bàn chính trị, người cộng sản họ thắng hoàn toàn, bởi lúc đó, với ảnh hưởng về phong trào phản chiến ở Mỹ làm rối loạn, cho nên người Cộng sản họ lợi dụng họ tuyên truyền từ năm 1971 cho đến 1973 để cho người ngoại quốc thấy rằng, cuộc chiến tranh ở Việt Nam là một cuộc chiến tranh hoàn toàn do nhân dân chứ không phải là do các động minh đến, họ nói rằng giúp để xâm lược, cho nên cái thắng thế của bên Việt Cộng là về chính trị, cái mất nước của VNCH là bởi vấn đề chính trị, chính trị ý tôi nói 2 vế, 1 vế là sự tuyên truyền của cộng sản, một cái vế tuyên truyền quốc nội, một vế tuyên truyền ở hải ngoại. Khi mất nước bởi ông Kissinger ông đã đi đêm với Lê Đức Thọ tại bắc kinh năm 1970 không ai biết, nhưng mà chính Kissinger, Lê Đức Thọ, Chu Ân Lai đã gặp nhau bên Bắc Kinh rồi, rồi đùng cái thì bà Nguyễn Thị Bình qua Paris họp, rồi Lê Đức Thọ họp đó, họ đều tập trung ở Hội đàm Paris đó, nhưng mà hội đàm đó không đi đến giải quyết vấn đề Miền nam lúc bấy giờ, mà đến kéo dài đến. Thì ý tôi là về tuyên truyền về chính trị thì người cộng sản thắng và cái vế thứ 2 là phản chiến ở Mỹ, người dân họ chán chê cuộc chiến ở Việt Nam nên họ không thích nữa, con cháu họ chết tốn tiền bạc mà không đem lại gì cho nước Mỹ, thành ra chúng ta thua, và cái quan trọng là tinh thần chiến đấu của người dân Miền Nam việt nam cũng như quân dân cán quân đội, rất có tinh thần, nhưng mà vì không có tiền. Khi đó đồng minh họ cắt viện trợ hết, Nhất là Mỹ, cho nên cái vấn đề chiến tranh, tiền và lương thực là quan trọng, cho nên súng đạn, vũ khí, lương thực, thì càng ngày càng thiếu, xăng nhớt không có, vì \$ không đưa qua như trước đó, thành ra bị sa cơ. Nó làm cho anh em binh sỹ cũng như quân dân cán chiến cái tinh thần xuống, thôn quê thì cộng sản trà trộn vào cho nên thua, nhưng mà nói tóm lại không thua về quân sự, thì cũng thấy rằng lực lượng VNCH chiến đấu rất là anh dũng, ngành nào cũng là giỏi cả nhưng mà thua trên bàn chính trị, thành ra tôi nghĩ Việt Nam mất là về chính trị nhiều hơn là quân sự.

!: Ông nghĩ gì về sự hiện diện của quân đội Hoa Kỳ tại Miền Nam Việt Nam,

32:03:@: cái hiện diện của Miền Nam, thì theo như đây tôi nói về vấn đề là sự thật thời bấy giờ, thời ông Ngô Đình Diệm lên chấp chánh thì năm 60 khi mặt trận giải phóng Miền Nam ra đời đó, thì bên phía Hoa Kỳ họ muốn đưa 50 vạn quân qua yểm trợ cho Miền Nam, nhưng mà ông Diệm không bằng lòng, vì ông ấy nghĩ rằng nếu ngày mai trả nợ máu thì khó, mà nợ gì thì được chứ nợ máu thì khó nếu quân đội Hoa Kỳ chết, cho nên ông ấy không bằng lòng, từ cái đó có sự xích mích giữa chính phủ VNCH với Hoa Kỳ, nên mới có cuộc đảo chính năm 1963 lật đổ gia đình Ngô Đình Diệm, thành ra cho nên tôi nghĩ rằng vấn đề

VNCH thời ông Diệm tôi thấy là mất lòng giới hoa kỳ, nhưng mà người Hoa Kỳ qua các triều đại tổng thống, của Hoa Kỳ họ cũng muốn mở mang một miền nam trù phú, và trao đổi văn hóa, cũng đẹp để thôi, nhưng mà sau khi Hoa Kỳ họ chối bỏ miền nam vì vấn đề phản chiến, chứ còn khi họ đưa quân qua là họ cũng muốn giữ cái tiền đồn ở đông nam á, chứ không phải lấy miền nam hay làm gì cả, nhưng mà lực lượng tiền đồn Miền Nam lúc đó là tiền đồn vững chắc của cả Đông Nam Á, nên họ muốn qua giúp miền Nam

<video 3>

Lẽ dĩ nhiên, khi giúp thì đương nhiên cũng phải nghĩ đến cái lợi nhuận về sau, nhưng mà cái đó thì mình không giám bàn cái đó là vấn đề thế giới rồi

!: Thưa ông, ông nghĩ sao nếu lúc đó ông Ngô Đình Diệm không đồng ý sự tham gia sự tham chiến của Hoa Kỳ tại Miền Nam, nếu Ngô Đình Diệm và các tướng lãnh cùng đồng ý về không có sự hiện diện của Hoa Kỳ tại Miền Nam Việt Nam, thì liệu chúng ta có đánh thắng miền bắc hay không ?

00:44:@: Cái sự mà đồng ý với không đồng ý thì cái đó cũng hơi đáng tiếc, nếu giả dụ như theo tôi mà người lãnh đạo bên quân đội hoặc người lãnh đạo bên chính phủ bấy giờ nên nhận ra một số quân lực Hoa Kỳ để làm gì, để huấn luyện, để trang bị cho những phương tiện tối tân, vì thực sự năm tổng thống Diệm lên chấp chánh thì miền Nam vẫn còn thô sơ lắm, chưa có gì gọi là mới, từ máy bay tới súng ống. Ngay cả vấn đề lương thực, cũng đáng tiếc, nếu khi đó lấy 20 đến 30 vạn quân, thì mình làm việc mà đâu có để cho người Hoa Kỳ họ lợi dụng nhiều, mình có cách giải quyết của mình, nhưng mà lãnh đạo không làm được việc đó, nếu nói về cá nhân ông Ngô Đình Diệm là người yêu nước. Nhưng mà nói về quốc gia thì theo tôi là hơi sai lầm, nếu trường hợp không đồng ý, từ cái manh nha đó mà người Hoa Kỳ bất mãn,

!: Mình qua tới ngày 30 tháng 4, cái thời điểm đầu năm 1975 ông ở đâu ?

02:27:@: Cái thời điểm 30 tháng 4 tôi vẫn làm cảnh sát ở Huế, tôi vẫn chỉ huy một quận, quận đó là tiền đồn chính thừa thiên huế, cái quận đó nằm giáp ranh với Quảng Nam, Lào, ở ngoài Quảng Trị, quận đó nằm ở phía Tây của Thành phố Huế. Quận đó là quận then chốt, nếu quận đó mất thì Huế mất. Tôi làm chỉ huy trưởng quận đó, trong lúc đó đó, thì Việt Cộng đã sửa soạn tấn công Huế rồi, nhưng mà ở đó có một trung đoàn cảnh sát ở lại cho đến ngày cuối cùng, tôi là người rời Huế ngày cuối cùng, đêm 24 tháng 3 vào Đà Nẵng, bằng tàu thủy của Thủy quân lục chiến, hải quân, nhưng mà sau đó có di chuyển của quân đội. Qua ngày 25 tháng 3 thì Huế mất, vào Đà Nẵng được hơn 1 ngày, thì trong Đà Nẵng thì ngoài Huế mất. Tôi bị bắt tại Đà Nẵng.

!: Khi ông ở Huế, thì có bao nhiêu người Mỹ ở đó?

04:05:@: Khi đó Mỹ không còn ở, vì năm 73 thì Mỹ đã về rồi, còn trước tôi đi làm các vị trí cố vấn Mỹ, cố vấn Phụng Hoàng còn có, nhưng mà sau năm 73 là hết cố vấn rồi.

!: Ông vừa mới nhắc đến cố vấn của Phụng Hoàng? Ông có người bạn thân nào là người Mỹ, ông thấy làm việc với quân đội, cảnh sát quốc gia của mình như thế nào ?

04:36:@: Lúc đó cố vấn gì mà phụng hoàng cấp ti tôi quên rồi, trước đi làm ở đâu tôi gặp cố vấn người Phụng Hoàng là họ cũng tích cực lắm, họ làm với tinh thần chống cộng, nên họ làm rất tích cực, mà cái phụng hoàng đó cũng là một cái hậu quả cho bọn tôi khi mà người cộng sản nghe nói phụng hoàng thường tụi tôi làm đó, thì cấp chỉ huy dù cấp huyện cấp tỉnh hay cấp nào dù đã dính vào phụng hoàng là phải chỉ huy phải chỉ huy thì khi ở tù thì dính nhiều chức vụ, đã cảnh sát là cộng sản cho là ác ôn rồi,

còn chỉ huy phương hoàng, rồi còn vấn đề đảng phái nữa, cho nên người cộng sản họ nghe phương hoàng hoặc tình báo hay an ninh thì lãnh đủ.

!: Xin ông nói khoảng năm bảy phút về chiến dịch phương hoàng mà ông đã hoạt động ?

05:45:@: Cái chiến dịch phương hoàng tôi có can dự là chiến dịch chỉ huy trưởng quận Hương Thủy tại Thừa Thiên Huế, quận đó có cộng sản tỉnh thừa thiên, vào mùa hè đỏ lửa 1972 khi Quảng Trị, mà sửa soạn mất Quảng Trị đó, cũng cách thành phố Huế mười mấy km thôi, nhưng mà chiến dịch phương hoàng lớn nhất là năm 1972 yểm trợ cho trên bộ chỉ huy tỉnh bắt được trung tá Hoàng Kim Loan, là nằm vùng kể từ thời chia đôi đất nước năm 1954 không đi tập kết, gài lại hoạt động ở tỉnh Thừa Thiên, từ thành phố đến thôn quê. Khi bắt được Hoàng Kim Loan, thì ông trưởng ty là ông Liên Thành đó ông ấy ra cái dương tân có tên tôi đó, bắt được Hoàng Kim Loan, và một số sinh viên đại học mật thân làm việc cho Hoàng Kim Loan đó, nếu cô qua được thì ông Liên Thành viết đầy đủ trong đó rồi nhưng mà ở tại quận tôi là trên 1000 người hoạt động cho cộng sản, thời bấy giờ là họ đưa ra côn sơn, trong đó là có Hoàng Kim Loan, đó là chiến dịch phương hoàng lớn nhất, vào mùa hè đỏ lửa, 1972, toàn quốc đều ra nỗ lực để đưa chiến dịch, nhưng mà bộ chỉ huy cảnh sát Thừa Thiên là khởi điểm đầu tiên của chiến dịch đó, mà lại cộng sản hoạt động mạnh ở phía tây nam cách thành phố Quảng Trị vào, họ hoạt động mạnh lắm, trong nam thì không có gì trong chiến dịch Phương Hoàng thì họ làm việc bình thường thôi

!: Trở lại với tháng 4 năm 75 khi mà ông đi vào tới Đà Nẵng thì gia đình có đi theo không ?

08:24:@: Lúc đó gia đình đi theo, gia đình đi tản cư trước đó khoảng 2 tuần,

!: và ông ra khỏi Huế 1 ngày trước khi Huế thất thủ?

08:38:@: Dạ,

!: Ông tới Đà Nẵng, Lý do tại sao ông bị bắt tại Đà Nẵng?

08:43:@: Tại vì khi đó ở tại Đà Nẵng, khi Ngô Quang Trưởng bắt đầu vào Sài Gòn rồi, Ông sếp cảnh sát vùng 1 cũng đi vào Sài Gòn rồi, thì còn lại tụi tôi bơ vơ thôi, các nơi tập trung về vùng 1 loanh quanh ở Đà Nẵng chứ không xa được, vì nghĩ rằng Huế mất chứ Đà Nẵng không có mất, nên ở lại đó chiến đấu thì giờ phút chót thì cộng sản vào Đà Nẵng, lúc đó Sài Gòn chưa mất, vào Đà Nẵng, ngày 28 hoặc 27 gì đó, tháng 3 cho đến bị bắt đi trình diện, thì tôi là cảnh sát ở Huế, họ lại dẫn tôi về Huế để mà khai thác cho nên tôi ở Huế cho đến khi ở tù cải tạo

!: Thì thưa ông trong cái ngày 30 tháng 4 ông bị bắt tháng 3 năm 75, gia đình ông lúc đó như thế nào, vợ con anh em ông sao ?

10:05:@: Thì cái ngày mà bị bắt thì tôi có 2 người em là Dương Phước Luyến như cô đã phỏng vấn, lúc bấy giờ là trung úy tại Đà Nẵng cũng kẹt ở đó. Và có một người em nữa là trung úy công binh là Dương Phước Quyển, ở Đà Nẵng, chưa lập gia đình, Quyển có vợ rồi mà chưa có con, cha mẹ tôi ở Đà Nẵng, vợ tôi. Khi vào Đà Nẵng, tập trung ở đó, ở tại một cái trường là trường, của ông chú bên vợ, khi đó bị đát nhất là gạo không có ăn nữa, vì Đà Nẵng lúc đó lùm xùm lắm. Cướp bóc giặc giã, cho nên điều đứng nhất là thời kỳ mà vào Đà Nẵng, Rồi sau khi cộng sản vô nữa, tôi bị bắt thì 2 người em cũng bị bắt luôn. Nhưng mà tôi với người em thứ 3 được dẫn độ về Huế, còn Luyến thì học tập ở trong Nam, đi vào trong nam.

!: Khi ấy ông không biết gia đình thế nào, nhưng mà sau khi ông đi tù cộng sản về thì ông có biết gia đình ông trong lúc bị bắt sinh sống ra sao không ?

11:51:@: Khi đó thì gia đình trở về Huế lại rồi, nhưng mà tôi 1 vợ bốn con đều đứng lằm, vì vợ tôi chỉ là một học sinh rồi đến khi có chồng thì lúc ấy nhờ chồng thôi, 1 tay bế bốn đứa con đứa đầu mới 10 tuổi, là con trai người thứ nhì là con gái 9 tuổi đứa thứ 3 7 tuổi, đứa út mới 1 tuổi. Ông bà nội nữa, chết rồi, chết lâu rồi.

!: Còn thân sinh và mẹ ông lúc đó có còn sống không ?

12:31:@: Dạ mất rồi mậ thân thì buồn bực vì người em thành ra bệnh hoạn cũng chết rồi, nó ảnh hưởng lằm. ... Bây giờ xin nói về 75 một chút, như cô hỏi tôi trả lời chưa đầy đủ, khi đó đi ở tù thì tôi bị đưa lên một trại biên giới, trường sơn gần Lào, đi bộ cộng sản dẫn đi bộ 7 ngày 7 đêm ở trại đó 1 năm trở về trại bình điền là trại tập trung quân lực vùng 1 chiến thuật là một trại lớn, thì tôi ở 5 tháng trong trại, họ tha về cải tạo nhưng mà thực tình tôi bị ở lại hơn 12 năm, tôi là người cải tạo hơn 12 năm. Vợ con ở nhà nhờ bên ngoại giúp đỡ nhiều, nhưng mà cũng ảnh hưởng nhiều, thì thời gian tôi ở tù thì con cái thất học chỉ còn thằng út sau này nó qua mỹ nó học Master, còn mấy đứa kia thì thất học, qua Mỹ không đi học nữa, thành ra ảnh hưởng bởi sự ở tù của tôi

!: Năm nào thì ông được cộng sản Việt Nam thả ra ?

14:33:@: cuối năm 1987,

!: Từ năm 87 tới năm ông đi theo diện HO thì ông làm gì ?

14:42:@: thời gian đó là tôi ở nhà làm nghề rèn, vì trong trại họ cho tôi vào khi đó tôi bị chân khớp thành ra cho tôi vào làm thợ mộc thợ rèn, thì tôi ở lâu quá thì tôi rèn dao quốc xẻng cho anh em đi lao động, bày ra vậy chứ thật tình là tìm đường vượt biên, che mắt cộng sản địa phương thôi, nó an tâm thấy tôi làm việc hơn năm thì ra đời chương trình HO thì thật tình cái tin này tôi đã nghe trong trại rồi, các anh có cơ hội đi mỹ tại vì phái bộ Hoa kỳ họ đàm phán nhưng chưa biết năm nào. Về thì mình cũng tin tưởng là ngày nào mình sẽ đi mỹ hoặc tìm đường vượt biên, nhưng mà đường vượt biên thì không sure lằm tại vì mình bỏ vợ con đi không được. Thành ra thời gian trôi đầu thì trôi, thì HO ra đời tôi được đi đợt đầu tiên, của Huế,

!: Trong thời gian ông ở Tù thì việc thăm nuôi của gia đình với ông có được đều đặn không, từ đó về nếp sống của gia đình ?

16:29:@: Thì cái ngày mà ở trên chỗ Ba Lạch đó một năm không có gia đình thăm, vì mỗi lần thăm phải đi xa xăm ra ngoài Quảng Trị Đông Hà đi vô, mà đi đường bộ đêm ngày, không có biết tin tức gia đình, nhưng mà sau ra trại cải tạo Bình Điền đó ,khi đó 3 tháng 1 lần, vợ thăm, nhưng mà cũng đâu có, 4 đứa con ở nhà một mình bà đâu cũng phải người buôn bán gì, giờ loanh quanh vậy nhờ gia đình thì họ cũng giúp đỡ vừa phải thôi, lúc đó tôi làm thiếu tá cảnh sát thì nghe thiếu tá cũng lớn lằm,, nhưng mà thời bấy giờ miền Nam đâu có ăn hối lộ chi nhiều mà dư giả tiền, cô thấy nếu trong ngành cảnh sát mà dư giả là cũng bị dòm ngó liền thì nhiều khi cũng có chứ không phải không, giúp họ gì thì họ tự động họ cho cái quà cũng không đáng gì, khi bị tù thì bị hụt về tiền thành ra vợ con khổ lằm, người ta có tiền thì người ta bới hơi nhiều, còn tôi ít đường thôi, nhưng mà mình thấy đối với vợ con cũng kẹt lằm.

!: Qua tất cả quá trình vậy, trong lúc còn nhỏ ông tham gia cảnh sát,rồi chứng kiến tét mậ thân như vậy rồi cũng là nhân chứng của 30.4 năm 75 khi ra tới hải ngoại ông có tham gia đảng phái nào không ?>

18:36:@: Thưa với cô, khi tôi qua tiểu bang đầu tiên do ông bạn thuở nhỏ ổng qua trước rồi ổng Sponsor tôi qua đó qua chỗ ... ổng cũng lo cho mình ở vậy, trong thời gian đó ổng xin việc cho tôi, thì tôi vào làm cho hãng thực phẩm chế ra đồ hộp đó, tôi một mình phải take care cho mấy đứa con bằng 1 chiếc xe hơi luôn, dần dà năm sau tụi nó có việc làm thì tôi đều đi lái xe đi

!: Tôi muốn hỏi khi ông quá tới bên này thì ?

19:43:@: À hoạt động, tôi hoạt động mạnh, khi qua thì một năm sau tôi với một số anh em HO lập ra hội gọi là cựu tù nhân chính trị, tôi là người sáng lập hội tại thành phố formit, đầu tiên có khoảng 20 người thôi, nhưng mà thành phố đó người Việt ít, thành ra tụ hợp lại trong dịp tết thôi, rồi sau 3 năm thì tôi cũng đứng ra thành lập cộng đồng tại tiểu bang, rồi mọi người muốn tôi lên làm hội trưởng kể từ khi thành lập tôi cũng từ chối, tôi không thích làm trưởng, tôi thích làm phó giúp đỡ thôi, tôi cũng nghĩ ra cộng đồng người Việt tại thành phố đó, còn vấn đề tôn giáo, thì tôi cũng tới chùa, cho nên văn hóa chính trị xã hội tôi có tham gia, về trường học thì năm 1996 bắt đầu triển lãm đầu tiên ở Mỹ, tôi qua 90, mà chất chịu được 40 bức tranh triển lãm năm 1996 tại Mỹ thì ông thị trưởng là ông này cấp cho tôi tôi đưa tài liệu cho coi, trong cái này có vấn đề hay nhất của tôi á mà cái này là không phải của cá nhân tôi,, mà cũng khoe một chút là người Việt ở đây dựng lên, là khi tôi triển lãm thì tôi có vẽ bức tranh con lạc đà băng qua sa mạc giữa một không gian rộng lớn, và thời gian mưa gió bão bùng, mà con lạc đà cô cũng thấy nó lằm lũi nó đi từ A tới Z, tôi vẽ có 1 người đi theo, một con lạc đà mang theo hành lý rất nặng, mà đầu thì vẽ ngẩng đầu lên, thì khi giải thích với người Mỹ tôi giải thích là đây là thân phận của anh em chúng tôi khi qua Mỹ như con lạc đà vậy, cực khổ lắm lý đi như vậy, nhưng có một điểm là người Việt Nam chúng ta không bao giờ khuất phục trước vấn đề gì vẫn ngẩng cao đầu như con lạc đà, đi từ điểm này đến điểm kia, đi chậm nhưng mà chắc,, đến đích, và người Mỹ khi đó thấy hay. Thì tôi nghĩ rằng ông không phải họa sỹ, ông nhuộm màu politic, tôi bảo tôi giải thích theo hội họa thôi, đừng một cái thì ổng cho tôi cái bằng 1 tháng sau ổng cho tôi ngày của Dương Phước Tấn, hàng năm thì ngày đó là ngày của tôi, ngày 18.8, ngày đó tôi có khoe với một số anh em bạn bè họa sỹ,

!: Rất hân hạnh và cũng rất xúc động được nghe câu chuyện của ông một họa sỹ rất là nổi tiếng của cộng đồng Việt Nam mình, ông có thể cho biết ngày ông lên máy bay rời Việt Nam sang hoa Kỳ cảm giác của ông thế nào ?

24:07:@: thì cái ngày mà đi lên thưa cô ngày đó là tháng 6 năm 1990, bước chân lên máy bay rời phi trường Tân Sơn Nhất, cái cảm giác khi gia đình lên thì thực tình là con lớn mấy cũng được hết, chứ không phải là 21 tuổi trở xuống, tôi thì thật thà có người lớn, có con vẫn đi được, vì đợt 1 2 3 không có hạn chế, con tôi cũng qua trọn vẹn, nhưng mà cảm động nhất là khi rời phi trường, mình đi không còn ngày về, thành ra cũng là vì xúc cảm nhiều, khi bước chân lên máy bay. Nhưng mà sung sướng là rời được đất nước Việt Nam đau khổ, mà mình đã từng đau khổ rồi, nay mình như thoát tục vậy, mình đi, ngồi đau buồn ngẫm nghĩ lại những ngày mình trở về cố hương, cái đau buồn đó chứ còn được đi Mỹ cũng là thấy tương lai cho con cái rồi, thành ra tôi cũng thỏa mãn về vấn đề qua sống ở xứ Mỹ cho đến hôm nay

!: Khi ông bước ra khỏi máy bay tới Mỹ thì sao ?

25:48:@: Bước ra khỏi thì cũng nhớ quê hương, nhớ lúc đó thành ra cô cho phép tôi có hai câu thơ không biết của ai có thể là của chế lan viên, khi ta ở chỉ là nơi đất ở, khi ta đi đất đã hóa tâm hồn, nghĩa là mình ở Việt Nam nhiều khi có người quên đi nghĩ rằng ngày mai mình đi và mình cứ thương ngọn cỏ bờ lau sỏi đá, khi mình ngoảnh lại thì tại sân trường Tân Sơn Nhất, nơi đó không dễ thương nhưng mà lại

thấy dễ thương vì nơi đó mình rời mảnh đất quê hương ra đi thành ra tôi nghĩ hai câu thơ đó. Cho nên tôi cũng khuyên những người Việt dù có qua Mỹ đi nữa, nhưng mà đất nước Việt Nam dễ thương

!: Ông đến Mỹ vào mùa nào ?

27:04:@: Tôi đến Mỹ tháng 6 , trời nắng

!: Và ông đến Atlanta phải không ?

27:13:@: Dạ forceland,

!: Ông thấy thành phố đó thế nào, có thấy khác Việt Nam mình, ông nghĩ khó có thể sống được hay sao

27:36:@: Cái thành phố đó giờ mình mới biết nó lộc chứ khi mình qua thì thấy nó lớn hơn Sài Gòn nhiều, mọi phương tiện đâu cũng có walmart

<video 4>

!: Chúng ta tiếp tục, vừa nãy ông có nói là cảm thấy sung sướng khi đến thành phố tự do nhưng mà khi vừa thoát khỏi Việt Nam thì lại thấy nhớ Việt Nam, thì khi đi như vậy thì ông có mang theo được một số kỷ vật của gia đình phải không?

00:27:@: Thì khi đi như vậy thì tôi chỉ mang theo ảnh trong album thôi ngoài ra không có gì hết á.

!: Ông có mang theo tranh vẽ của ông không ?

00:33:@:Có nhưng mà rồi cũng để lại cho bà con nhiều

!: Khi đến Mỹ thì kinh nghiệm đầu tiên của ông nó như thế nào ? ông sống như thế nào ?

00:50:@: Bà con thì mình đi làm thì tiền cũng vừa tiêu thôi, con cái hoặc đi học hoặc chưa có việc làm, nhưng mà cũng thừa với cô là cái đời tôi tuy rằng ngày xưa thì làm ngành khô khan nhưng mà tôi bị nhiễm hội họa đó thành ra con người tôi có cái chất gọi là chất nghệ sỹ cho nên khi qua Mỹ tôi thấy việc gì tôi muốn làm tôi không có tham tiền hay cho rằng là cực khổ gì cả đời sống ngay cả bạn bè tiếp xúc với tôi cũng rất thích nhà văn nhà báo đều ca ngợi tính của tôi là xuề xòa và vừa lạc quan tôi còn khuyên những người khác nhiều khi tôi đau mà tôi vẫn cố gắng vì mình làm gương cho con mình để nó còn có cái sức sống, thứ hai nữa bạn bè mình qua Mỹ nếu mà mình cứ tham tiền thì họ không có bước tiến của họ, do đó cái con lạc đà mà tôi vẽ trở lại vấn đề là người Mỹ họ lấy đó để làm gương, vì họ nêu vấn đề là một người họa sỹ Việt Nam mà nói và làm như vậy, tại sao chúng ta là người bản xứ mà không noi gương người họa sỹ Việt Nam ấy, vì thế mà cấp cho tôi bằng ngành đó. Riêng người Việt Nam mình nữa là có nhiều người khi ở Việt Nam cấp bậc còn nhỏ hơn tôi, và thấy rằng một ông thiếu tá qua một cái đi làm như vậy, mà ông còn đi làm được, hưởng chi mình còn thua, chứ người Việt Nam qua thì lại nhiều khi mệt mỏi với thời gian ở tù dài, sau đó chính tôi làm micro vừa nói vừa khuyên nên đi làm, không có ăn retirement, vì gia đình tôi qua một cái là 15 ngày sau đều phải kiếm cách làm, mình thấy mình đi làm được mình đi làm. Nhưng phúc lợi cho người già.

!: Nghề đầu tiên ông làm tại Mỹ là nghề gì ?

03:35:@: Nói với cô là vô làm thực phẩm đóng hộp, như là hỗ trợ đậu gà này kia, làm theo dây chuyền.

!: Ông làm trong thời gian bao lâu ?

03:51:@: Hơn 10 năm.

!: Trong thời gian giải lao thì ông bắt đầu vẽ?

04:00:@: Cái vẽ này là cuộc đời trong lúc tôi đi làm tôi lấy tiền tôi vẽ, tôi giành riêng mua sơn mua chất liệu, làm tất cả mọi việc vì tôi nghĩ tôi qua Mỹ tôi không trở lại, cái thời gian mình như vậy mình học, rồi giờ khi qua là năm mấy tuổi rồi, mình tiếc nuối thời gian qua thành ra tôi vẽ, ngày đi làm đêm vẽ và vẽ này cái tranh nó có chất lượng ở chỗ là tôi vẽ say mê thành ra giờ gặp những bạn cũ về hội họa,

!: ông có thể cho biết chi tiết hơn về hội họa hơn ông vẽ tranh nước hay tranh dầu hay hội họa chân dung?

05:09:@: Tôi là chuyên môn về cả ba thể loại, vẽ tranh dầu chứ không vẽ chất liệu gì cả, trên vải, thì nói về vấn đề thể loại thì tôi vẽ 3 thể loại, emprecity ấn tượng, về trừu tượng, và thực tại cũng vẽ, nhiều khi phỏng vấn trên đài nói thể loại nào ông cũng vẽ, ông nên đi vào 1 loại, tôi nói chưa chưa đi vào thể loại, vì tôi dùng được 3 thể loại,, mà loại sơn dầu nhiều anh em cũng ngạc nhiên lắm, vì vẽ bằng ngày xưa là da, thì giờ tôi vẽ cảnh xơ xác, nhưng mà cái xơ xác của tôi nó có color, và thật tình tôi bỏ tiền tôi vẽ, vì nếu anh em mua tuýp oil thì các anh vẽ cả tháng,tôi vẽ 3 lần một bức tranh là hết tại vì đường color nó dày, nhưng mà nó có cái rất hay là những đường nét bay nó khác, mà cái pencil nó khác, nghĩa là đẹp, nhưng mà đi vào trừu tượng cũng dễ, ấn tượng cũng dễ.

!: Chắc chắn là ông có những buổi triển lãm sau khi vẽ tranh, ?

07:30:@: Cô cho tôi xin cái này cái này là tôi lo sợ, lo sợ ở cái chỗ á là không biết có ai thưởng thức tranh của mình không, vì mình qua mỹ chưa có tiếng tăm nhiều, đó là tôi lo sợ, cái cảm giác tôi như vậy, mình giải thích cho người Mỹ họ hiểu cái bức tranh nó thẩm thía và nó sâu lắng như thế nào, nhưng mà cũng được, qua được chuyện đó thì còn cái vấn đề tôi tâm sự với họ là liên quan đến đất nước và con người của mình, thì tôi có viết mấy cái câu mà chính tôi đã nói là đây là khi tôi qua triển lãm đầu tiên. Thì trong này tôi có viết anh Võ Đình Mai bên Florida dịch lại bằng anh văn á thưa cô thế này, một tác phẩm hội họa hoàn chỉnh không những là kết quả của nội tâm, sự cảm nhận của thị giác hay sự suy tưởng của trí não, mà hơn thế nữa người họa sỹ phải hòa chung bước thăng trầm của quê hương đất mẹ, như thế là cái đau khổ của mình có nghĩa là cái đau khổ của tha nhân, cùng có ý nghĩa sâu sắc vì cũng là một phần giao cảm của người nghệ sỹ có được đó là thiên nhiên đây chính là con đường tôi đã chọn với cả con tim đó là con đường khó khăn nhưng tôi quyết theo đến cùng, tình yêu tôi dành cho nghệ thuật như dành cho cuộc sống, đó là chuyên cá nhân tôi khi tôi bước vào con đường hội họa thành ra cái ý tưởng của mình như thế nào, tôi cũng nghĩ rằng hơi khác lạ với anh em đồng nghiệp là cái gì tôi cũng đưa ra chỉ tiêu câu châm ngôn của tôi là vậy.

!: Trong cái lần triển lãm đầu tiên thì chỉ có tranh của ông hay có các bạn đồng nghiệp cùng triển lãm chung

10:11:@: Đầu tiên là tôi triển lãm một mình các họa sỹ khác ở tiểu bang xa quá,

!: lần đầu tiên khi nào ạ ?

10:21:@: Ngày 8 tháng 5 rồi qua lần thứ 2 là ở Houston trường đại học, 25 năm chặng đường của người Mỹ tổ chức tại đại học Houston, năm 2000 tôi triển lãm lần thứ nhì, lần thứ 3 cũng tại Downtown, lần thứ 4 là tại đại học, trong năm ấy tại Dalas, rồi hội chợ Á châu, tôi triển lãm ở tại Texas.

!: Trong tất cả các lần đó có gì đáng nhớ nhất skhoong, đặc biệt làm cho ông không thể nào quên được ?

11:20:@: Dạ nói về nhớ á, thì cái nhớ đó là cái nhớ về ngày vinh danh 18.8 là ngày nhớ nhất. cái thứ 2 nữa là không hiểu làm sao mà đồng hương mỗi lần họ nghe tôi triển lãm thì họ tới tham gia đông và ca ngợi trung thực, góp ý kiến cho mình nhưng mà cái kỷ niệm là mọi người đồng hương tham gia nhiều, có lẽ là họ cũng biết trước ở Việt Nam, cũng có người cùng trong trại, những người tù nhân họ tham gia

!: Khi mà tổ chức triển lãm thì ông cảm thấy khó khăn gì, thuận lợi gì khi đem tranh ra, cất tranh vào xin ông chia sẻ?

12:49:@: Khó khăn lắm, mọi việc khó khăn trước tiên là tìm đề tài, chủ đề, nếu mình đi triển lãm cho mình là chủ đề khác, nếu cho đồng hương là chủ đề khác, là phải thay đổi kế hoạch làm việc lúc đầu, có nhiều khi ai mời đi bất thần thì tôi phải làm sao cố gắng, vẽ năm ba bức khung cảnh xứ đó, đó là cái khó khăn, thứ hai là phương tiện chuyên chở là khó khăn, thứ ba là có những bức tranh phải có ven, phải tốn tiền. Nhiều khi bức tranh mình vẽ có thể bán mấy trăm đồng, nhưng mà mua khung cũng đã mất mấy trăm rồi, nói tóm lại là khó khăn về đồng tiền

!: Như vậy nó chuyên chở những ước mơ của mình

14:00:@: Vâng, nhưng mà nó chuyên chở những ước mơ của mình, tôi nói cái đó là chứ còn nếu để nói rằng vẽ để lấy tiền lời thì không có, chỉ làm sao để đạt được ý tưởng của mình, thứ hai là yêu thương Mỹ thuật, khi đi làm bị chi phối nhiều khi trong văn phòng mà nghệ thuật nó ảnh hưởng tôi thì cô biết, qua đây có cơ hội mà tôi lại không đạt được những mơ ước, khi vô trường mới 18 tuổi tại sao mình không làm được, cho nên còn vấn đề tiền nong thì mình tự thanh toán vì mình học thì mình đã nói là nghệ thuật phục vụ nhân sinh chứ nhân sinh đâu phục vụ được nghệ thuật cho nên có con cái thường nói là tại sao họa sỹ nghèo, tôi mới nói các con đừng nói câu đó, nghèo là họa sỹ Việt Nam mình chứ ở Mỹ này họa sỹ họ giàu lắm, các con đi học đi theo đường họa sỹ, hội họa là mở đầu cho kiến trúc, thành ra các con đừng có nói là họa sỹ nghèo. Nhưng mà thực ra họa sỹ mình nghèo.

!: Đó là nãy giờ chúng ta nói về những gì của ông, vừa làm sau năm 75 đã lo cả phần đời cho đất nước, ra ngoài này có không khí tự do dân chủ, thì ông mua căn nhà đầu tiên cho gia đình vào năm nào ?

15:54:@: Mua căn nhà đầu tiên sau 3 năm tôi mua rồi, tất nhiên là mấy đứa con vẫn ở chung, đi làm nên thuận tiện tôi mua được 1 căn nhà ba phòng.

!: Từ hồi đó tới giờ, khi lớn lên có em nào đi theo nghề hội họa của ông không ?

16:22:@: Cũng có nhưng mà người út là kỹ sư nhưng có khiếu vẽ cho nên nó viện trợ tôi về computer, rồi design, cho nên tôi không tốn tiền, lúc đầu tôi thuê họ in, nhưng mà giờ tôi nhờ nó cả, nó vẽ không đẹp lắm, nhưng mà cũng căn bản.

!: Về đời sống ở tại Mỹ sau thời gian sống tại Mỹ lâu như vậy, ông thấy đời sống tại đây và trước năm 75 của mình ông thấy có khác biệt nhiều không ?

17:11:@: Trước năm 75 đương nhiên người mình thì về đời sống thì phải nói là ở Mỹ thì mọi sự mình không có thiếu, ăn uống dư thừa, quan trọng là gặp bệnh thì mình được cứu chữa, như bản thân tôi cách đây 6 năm cũng vô nhà thương, nếu mà ở Việt Nam chở tới bệnh viện khoảng 10 phút thì chết rồi, mà ở đây thì cô biết là emergency nó tới liền, thành ra đời sống vật chất nó dư thừa, đau ốm thì khỏi

lo, nói chung ở tại Mỹ so với miền Nam ăn uống nói vậy chứ chỉ một số người đầy đủ thôi, chứ như cỡ mình đôi lúc cũng còn thiếu vì là người nghèo.

!:Với cả chiến tranh nữa, mình có tự do dân chủ nhưng mà phải chăm lo cho đất nước, đâu có thì giờ để mà đóng góp xây dựng đất nước khi có thanh bình mới có cơ hội, từ khi sang tới Mỹ thì ông cũng có nói là 1 năm sau ông mới liên lạc được với gia đình, ông có 1 em trai chết năm Mậu Thân, còn một người nữa thì bây giờ ở tại Hoa Kỳ,

18:59:@: Bây giờ còn 2 người,Dương Phước Luyện thì ở đây rồi, còn một người vẽ cũng đẹp lắm, nhưng mà họa sỹ quân đội giờ bên Saint Jose, ba anh em tôi đều đi HO nhất, vì đều ở tù hơn ba năm, trước là kiến trúc sư, còn Quyến thì nó đi thủ đứcc ra làm công binh chiến đấu, qua Lào đánh bên Campuchia về 6 năm, còn tôi lâu nhất là 12 năm.

!: Thì trong những dịp lễ giỗ, thì ba anh em có thường gặp nhau không ?

19:42:@: coi như là hai năm một lần, còn ở đây thỉnh thoảng gặp thôi, trên kia hai năm 1 lần

!: Có bao giờ người anh em ông với ông Luyện tổ chức không

20:05:@: Hai anh em có cái trường phái khác của Luyện, tôi theo trường phái khác, Luyện hay triển lãm vẽ về quê hương nhiều hơn, tôi cũng vẽ quê hương nhưng mà vẽ bên ngoại quốc nhiều hơn, cho nên khi vô phòng tranh thì 2 cái sense nó khác đi, cho nên sang năm hai anh em phải làm cái triển lãm chung.

!: Ông nhận thấy về cái văn hóa truyền thống của Việt Nam tại Hoa Kỳ nói chung và tại Houston nói chung, ông thấy cộng đồng giữ gìn văn hóa thế nào, có cần đóng góp gì không, ông có lạc quan hay bi quan khi các em theo phong tục của mình ?

21:12:@: trong này tôi có ghi câu hỏi đó, tôi nói riêng ở đây thôi, còn trong đó tôi có viết cảm tưởng khi cô hỏi, tôi có nói thế này, nếu văn hóa ở Hoa Kỳ thì là khoa học kỹ thuật mình phải công nhận là nó tiên tiến trên thế giới, Hoa kỳ về kỹ thuật khoa học là số một, nhưng mà phải thành thật nói rằng hậu duệ mình nếu không ngăn chặn, không có ý kiến của bậc phụ huynh thì nó sẽ đi xuống bởi cái đạo đức, cái luân lý nó sẽ mai một đi, vì cái hoa kỳ này á tôi thấy đáng lo ngại, cho nên có ý kiến với quý vị là làm chức năng về việc này là việc giữ gìn văn hóa là rất quý, như các cô các ban đã làm cái việc hôm nay, nhưng mà làm thế nào để con em mình phải biết đạo lý , bắt đầu từ trong gia đình, anh em, để tạo cho con em mình có một cái đạo lý trong gia đình thành ra tôi muốn nêu cái vấn đề đó, nếu không thì khoa học tân tiến mình học, nhưng mà cái đạo lý cái truyền thống của Việt Nam, ngày lễ ngày gì đó, nhà thờ chùa họ làm rồi, nhưng mà các em không để ý chùa, nhà thờ, quên đi, nhưng mà phải giữ gìn được văn hóa việt nam, đạo lý con người, Đạo lý về luân lý chứ không phải khoa học, để ngăn chặn sự suy đồi ngay trong tiềm thức của những đứa bé khi lớn lên, nếu nhỏ có cái đạo lý gia đình căn bản thì khi lớn lên nó sẽ đàng hoàng hơn những người không có đạo lý, bằng chứng là có nhiều em qua đây còn nhỏ mà nhiều khi đi vượt biên nó lông bông hơn là có gia đình theo. Bây giờ có chuyện sau đây nhân tiện hội này rất mừng để tôi nói lên, tuy là có thể giữa sa mạc tiếng kêu của một con chim nhỏ bé nhưng mà hôm nay có cơ hội là tôi xin nêu chuyện bằng cách nào làm thế nào để đánh mạnh vào hậu duệ, cái này không phải ngăn chặn việc học của các em đâu, nhưng mà không muốn vì công việc mà quên đi, nó thích nghe mà mình không có điều kiện gần gũi nó để tạo nên cơ hội gần gũi với con em, phải đánh mạnh vào luân lý còn có thể nhàn nhã, nhất là những nơi trong gia đình, thành ra mình còn lo tới tương lai dân tộc, con em mình, thì nên nhấn mạnh vào đạo lý và luân lý.

!: Theo ông thì có cái phong tục nào của người Việt Nam cần phải sửa đổi khi sống trên xứ Mỹ thế này ?

26:00:@: Cái phong tục thì bây giờ tôi thấy cộng đồng Việt Nam làm những cái cúng bái nhà thờ lễ lạt như vậy là tốt rồi, nhưng mà có một cái là nhiều khi không nên hình thức quá, tại vì hồi nãy như tôi thưa với cô hình thức quá thì cũng được, tất nhiên không được 100% nhưng mà 30% cũng được rồi, nhưng mà nên trong gia đình nhiều hơn về văn hóa, tôn giáo, vừa học vừa nề nếp vừa cách ăn mặc, nói chung, cần nhất trong gia đình

!: Từ đầu đến giờ trong buổi nói chuyện của chúng ta, có điều gì ông chưa có cơ hội trình bày không ạ ?

27:09:@: có một cái á như thế này, là cũng nên nói là tôi mới nghĩ ra khi cô hỏi, chứ thực ra bình thường tôi không nghĩ ra, người Việt có cái dở so với các cộng đồng khác, là họ giúp nhau rất là chân tình nếu một người không có điều kiện này kia thì họ giúp đỡ, nhưng người Việt mình thì ai làm việc nấy tức là xin lỗi người Nga ông thì chỉ lo đi đưa tiền hội này hội kia để ởng lờ bản thân là có chức vụ hoặc có tiền chứ đồng tiền đó chưa chắc đã phù hợp với hoàn cảnh Việt Nam ở Mỹ mà còn đang thiếu thốn, thành ra cái đó thấy đau lòng, làm thế nào mà kêu gọi cộng đồng, người Việt nên giúp người Việt nhiều hơn, đây nói trong nhà thôi, làm thế nào có sự tổ chức chặt chẽ hơn, thì thế hệ này qua thế hệ kia sẽ chặt chẽ hơn sau này mình đồng ý ở xa quê hương, rời Việt Nam đôi lúc mình cũng nghĩ mình bỏ tổ quốc biết đâu sau này con cái nó sẽ quay lại quê hương. Nhưng không phải, như do thái chẳng hạn, đâu có bao giờ người do thái họ nghĩ họ quay lại Do thái, thành cho nên mình phải tạo thế nào đó, tuy là văn minh giàu có nhưng mà chặt chẽ lại cái vấn đề cộng đồng, có nhiều cộng đồng làm chỉ cho có hình thức, chứ còn sự thương yêu nhau thực sự ít.

!: Ông chưa có trở lại Việt Nam ?

29:39:@: Dạ trở lại hai lần,

!: Ông về Việt Nam năm bao nhiêu, thấy đời sống bên đó thế nào ?

29:53:@: thưa chị tôi về năm 1997, thì thấy hơi chật vật, nhưng mà năm 2002 tôi thấy khá cả, tôi thấy ở diện khá thôi, tức là có bằng cấp ra học làm thì khá thôi, chứ còn người mà không có bằng cấp lao động thì còn cực khổ lắm, cũng là cháu nhưng mà hai thành phần, thành phần có học thì khá, có nhà có cửa, có xe honda đi, nhưng cái thành phần cháu mà cha mẹ chết, hoặc nghèo thì nó vẫn nghèo, thành ra chưa đồng đều

!: Xin thay mặt hội bảo tồn văn hóa lịch sử cảm ơn ông đã cho buổi nói chuyện rất là giá trị như thế này đã bỏ thời giờ rất quý báu đến đây chia sẻ kinh nghiệm của mình, xin cảm ơn ông.